

Muzeum Pomorskie Armii Krajowej
oraz Wojskowej Służby Polek
87-100 Toruń, ul. Podmurna 93, tel. 0048 56 65 22 186
e-mail: fapak@wp.pl; www.zawacka.pl
NIP 956 16 25 127; REGON 870502736
KRS 00000 41692
Nr r-ku 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

MEMORIAŁ

General Marii Wittek

Partyzantka
Okr. Lublin
Hiszniarka polka

++

KIERIKOWSKA Bronisława
z d. Pachuta

4097/USK

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — 4097/WSK
KIERZKOWSKA Bronisława
2 d. Pachuta

I/1. Relacja ✓

I/2. Dokumenty (sensu stricte) dotyczące osoby relatora ✓ k. 1, s. 1

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację ✓ k. B, s. 1-3

III/1 — Materiały dotyczące rodziny relatora — 1945

III/2 — Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r.

III/3 — Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945)

III/4 — Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r.

III/5 — inne

IV. Korespondencja —

V. Nazwiskowe karty informacyjne —

VI. Fotografie ✓ ksero pkt. II s. 3

I/2 Dokumenty

- Protokół wykonania wyroku śmierci, Lublin 1945, kopia, k.1, s.1 [w:] [brak informacji]
- zaświadczenie dot. skazania wyrokiem Wojsk. Sądu Okręgu Lubelskiego, Lublin 1948, kopia, k.1, s.1 [w:] [brak informacji]

II Materiały uzupełniające relację

- Kiewzkowska Bronisława z d. Padluta [w:] Zawotał po imieniu
T.1, 1999, kopia, k.2 s.1-2
- Bronisława Kiewzkowska [w:] [brak informacji, kopia, k.1, s.3

2. wstępek cz. 1¹¹-1

Kierzkowska Bronisława z d. Pachuta

Pochodziła z Wierchowisk Dolnych, pow. Lublin, gdzie urodziła się 1.03.1915 r. w rodzinie Piotra, rolnika, i Rozalii Król. Była jedną z sześciorga rodzeństwa. Ukończyła szkołę powszechną. Jej mąż, Michał Kierzkowski, był przed wojną funkcjonariuszem Policji Państwowej. Mieli syna Piotra. Do wojny mieszkali we Włodawie, gdzie pracował jej mąż. Później przeniósł się do rodzinnych Wierchowisk Dolnych i zajmował się gospodarstwem. Ich zagroda znajdowała się daleko od wsi, stąd częstymi gośćmi byli tu partyzanci, m.in. często kwaterował tu Stanisław Łukasik, ps. „Rys”. Tak było zarówno podczas okupacji niemieckiej, jak i po wejściu Armii Czerwonej. Jesienią 1944 r. mąż podjął pracę w Komendzie Powiatowej MO i mieszkał w Lublinie (po uwięzieniu żony został aresztowany, ale w końcu lipca 1945 r. zwolniony z więzienia).

W dniu 15.04.1945 r. do jej domu w Wierchowiskach przywieziono rannego podczas akcji na Izbę Skarbową w Lublinie (7 kwietnia) Stanisława Łukasika. Towarzyszyli mu Dariusz Malinowski i Zenon Klej. Wszyscy czuli się tu bezpiecznie, a „Rysia” odwiedzało sporo ludzi. 23.04.1945 r., około godz. 15-ej, zabudowania Kierzkowskich zostały okrążone przez grupę operacyjną UB. Kto ich naprowadził na miejsce pobytu „Rysia”, do dziś nie wiadomo. Dariusz Malinowski i Zenon Klej ratowali się ucieczką, ale zostali pojmani. Natomiast rannego Stanisława Łukasika w ostatniej chwili ukryła pod podłogą werandy matka Kierzkowskiej – Rozalia Pachuta. Nie odnaleźli go ludzie Adama Humera, który dowodził akcją, choć wielokrotnie przechodzili nad jego głową. W zabudowaniach przeprowadzono szczegółową rewizję, a domownicy byli brutalnie przesłuchiwani do rana. Nie wszyscy wiedzieli, co się stało z „Rysiem”, a Bronisława Kierzkowska tłumaczyła, że jakiś czas przed przybyciem grupy Stanisław Łukasik wyjechał w kierunku Majdanu Skrzynieckiego.

Odjeżdżając funkcjonariusze UB zabrali z sobą Bronisławę Kierzkowską, Dariusza Malinowskiego i Zenona Kleja.

Podczas śledztwa Bronisławę Kierzkowską przywieziono do Bełżyc, gdzie w okolicznych wsiach miała wskazywać ludzi, którzy współpracowali ze Stanisławem Łukasikiem, ale nikogo nie wydała. Na posterunku w Bełżycach pozwolono jej spotkać się z 10-letnim wówczas synem, którego zapewniała, że niedługo wróci do niego.

Bronisława Kierzkowska była sądzona przez Wojskowy Sąd Okręgu Lubelskiego w dniach od 16 do 23.06.1945 r. w grupie 41 osób aresztowanych w związku z akcją „Rysia” na Izbę Skarbową. Razem z 13 innymi osobami została skazana na karę śmierci. Wyrok był ostateczny i zaskarżeniu nie podlegał. Zatwierdzili go 6.07.1945 r. Naczelnym Dowódcą WP gen. Michał Rola-Żymierski oraz przewodniczący KRN Bolesław Bierut. Wyrok

11-2
wykonano 8.07.1945 r. w podziemiach więzienia na Zamku Lubelskim.
Zwłoki jej pogrzebano bezimiennie w zbiorowej mogile na cmentarzu przy
ul. Unickiej w Lublinie. Wyrok, na wniosek syna Piotra Kierzkowskiego,
został w 1997 r. przez Sąd Wojewódzki w Lublinie unieważniony.

Wg: Z. Leszczyńska, *Ginę za to...*

BRONISŁAWA KIERZKOWSKA

Urodzona 1 III 1915 r. w Wierzechowiskach Dobrych pow. Lublin, jako jedna z sześciorga dzieci Rozalii z d. Król i Piotra Pachuty, rolnika. Ukończyła szkołę powszechną. Wyszła za mąż za Michała Kierzkowskiego, pracującego przed wojną w Policji Państwowej.

Po wojnie mieszkała we Włodawie, następnie przeniosła się do rodzinnych Wierzechowisk i zajmowała się gospodarstwem.

W leżącej daleko od wsi zagrodzie często gościła partyzanci, m.in. oddział Stanisława Łukasika i mieszkał. 15 IV 1945 r. do domu Kierzkowskiej przywieziony został ranny podczas akcji na Izbę Skarbową w Lublinie „Rys”. Towarzyszyli mu dwaj żołnierze z jego oddziału: Dariusz Malinowski i Zenon Klej.

Kilka dni później, 23 IV, dom został okrażony przez grupę operacyjną UB, działającą pod dowództwem Adama Humera. Rannego S. Łukasika ukryła w ostatniej chwili pod podłogą werandy matka B. Kierzkowskiej, Rozalia Pachuta. Pomimo szczegółowej, wielogodzinnej rewizji zabudowa i brutalnych przesłuchań domowników, kryjówki nie wykryto. Aresztowano jednak, oprócz schwytych Dariusza Malinowskiego i Zenona Kleja, także B. Kierzkowską.

Podczas śledztwa wożono ją do Bełżyc i okolicznych wsi, gdzie miała wskazać ludzi, którzy współpracowali ze S. Łukasikiem. W tym czasie zorganizowano jej na posterunku MO w Bełżycach spotkanie z synem Piotrem. Mimo ogromnej presji nikogo nie wydała. Aresztowano również ją męża. Trzymano go w więzieniu do końca lipca 1945.

Bronisławę Kierzkowską sądzono w dniach od 16 do 23 I 1945 r. w grupie czterdziestu jeden osób (w tym dziesięciu kobiet), aresztowanych w związku z akcją oddziału „Rysia” na Izbę Skarbową, dokonaną w dniu 7 IV 1945 r. Razem z trzynastoma innymi osobami została skazana na karę śmierci.

Tylko jedna ze skazanych wówczas osób została później ulaskawiona. Wyrok był ostateczny i nie podlegał zaskarżeniu. Zatwierdzili go zarówno Naczelny Dowódca WP gen. Michał Rola-Żymierski, jak i przewodniczący KRN Bolesław Bierut.

Wyrok na dwunastoorgu skazanych wykonano w podziemiach Zamku Lubelskiego dnia 8 VII 1945 r. Wśród rozstrzelanych była także Bronisława Kierzkowska.

Zwłoki pomordowanych zostały pogrzebane w zbiorowej, bezimiennie mogile na cmentarzu przy ul. Unickiej w Lublinie.

Na wniosek syna, Piotra Kierzkowskiego, który w momencie aresztowania Matki miał zaledwie dziesięć lat, Sąd Wojewódzki w Lublinie w 1997 r. unieważnił wydany dnia 23 VI 1945 r. wyrok Wojskowego Sądu Okręgu Lubelskiego.

ZrÓDŁA: CAW, 2886/306; P. Kierzkowski, Relacja z 1997 r., w zb. pr. Z. L.; M. Kielasiński, *Report...*, s. 51, 213, 225, 270; Z. Leszczyńska, *Ginę...*, s. 113-115

MIERZKOWSKA Bronisława

